

Філософ. Мистецтвознавець. Творча особистість

15 червня відзначив свій поважний ювілей доктор філософських наук, професор Київського національного університету культури і мистецтв Сергій Данилович Безклубенко, людина добре знана не лише в Україні, а й далеко за її межами. Філософ. Історик. Культуролог. Мистецтвознавець. Журналіст. Педагог. Творча особистість. Без сумніву — це не просто слова, які символізують багаторічну діяльність науковця, його ґрунтовний внесок у розвиток культури, інтелектуальне і духовне збагачення, а й яскравий зразок власної наукової школи, на здобутках якої мають можливість навчатися нові покоління його колег: культурологи, мистецтвознавці (музикознавці, кіномитці), історики.

Сергій Данилович Безклубенко народився 15 червня 1932 р. у селі Ладжинка на Черкащині. Після закінчення Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1956) розпочалися основні етапи професійного становлення майбутнього ученого: завідувач відділу редакції газети "Радянська Донеччина" (м. Донецьк, 1956—1962); редактор газети "Маяк" (м. Червоноармійськ Донецької обл., 1962—1963); головний редактор суспільно-політичних програм Донецької студії телебачення (1963—1967).

Саме в цей період відкрився талант журналіста-новатора. Він — автор низки нарисів, оповідань, сценаріїв кіно та телефільмів ("Город-рабочий", "Два життя", "Кочегарка", "Робітничка династія", "Зустріч з молодістю" та ін.); пише сценарії та стає ведучим телевізійних передач "Шахтарська слава" (прототип відомих Останкінських "Вогників"), програми на морально-етичні теми "На годинку!" (за листами телеглядачів), автором першого "підземного" (з вуглеводобувної лави шахти "Жовтнева" м. Донецька) телевізійного репортажу для програми "Естафета новин" Центрального телебачення (м. Москва), а також сценаріїв та ведучим серії репортажів (у циклі "Кінолітопис трудової звитяги") про спорудження шахти "Краснолиманська" (м. Дмитрів Донецької області) та ін.

З 1967 до 1970 р. навчався в аспірантурі Академії суспільних наук при ЦК КПРС у Москві. У 1970 р. захистив кандидатську дисертацію "Некоторые проблемы взаимоотношений кино и телевидения (о природе телевизионного фильма)", отримавши науковий ступінь кандидата мистецтвознавства. Сергій Данилович прийшов у науку з багатим практичним досвідом у сфері культуротворчості.

У період 1970—1977 рр. працював на посадах завідувача сектору кінематографії, завідувача відділу культури ЦК Компартії України. Протягом 1977—1983 рр. Сергій Данилович перебував на посаді міністра культури УРСР. За спогадами професора Ю. Станішевського: "У ті часи для чиновників майже усіх рангів вирішальним принципом були неписані правила: сидіти тихо, "не висовуватися", не виявляти ініціативу, бо за неї карають і часом досить жорстоко. Гадали, що новий міністр піде саме цим шляхом. Проте, всупереч усім настановам, обережний новачок почав діяти сміливо й активно, рішуче підтримуючи обдарованих і працьовитих, й особливо молодих та перспективних. Феєрверк нечучваних раніше ініціатив і захоплюючих ідей, які продукував міністр, послідовно, наполегливо втілювався у життя. Здавалося, нездійсненні проекти і фантастичні задуми завдяки його наполегливості набували конкретних і реальних рис. Все було аргументовано, розраховано до дрібниць, осмислено і чітко" (*Газета "Культура і життя" від 4 грудня 2002 р., с. 5*). За часів міністерської роботи С. Безклубенка було побудовано заклади культури: Державну бібліотеку

для дітей (нині — Національна бібліотека України для дітей), Будинок органної та камерної музики (Київ), нові приміщення отримали художні колективи (Театр пісні, Ансамбль класичного балету, Ансамбль автентичної народної пісні), театри, в тому числі: Ляльковий театр для дітей, Київський державний академічний театр драми і комедії на Лівому березі, театри Юного глядача у Запоріжжі, Сумах та ін.

У 1978 р. вчений захистив докторську дисертацію і здобув науковий ступінь доктора філософських наук.

У 1983 р. Сергій Данилович змінив міністерське крісло на наукову роботу, він очолив відділ кінознавства Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Саме тут розгорнулася його інтенсивна та успішна наукова, педагогічно-виховна та публіцистично-журналістська діяльність, яка вражає несподіваністю концепцій, інтелектуальною енергією і філософською глибиною.

У 1996 р. С. Безклубенку Вченою радою Національної музичної академії присуджено звання професора кафедри суспільних наук. З 2001 до 2011 р. науково-педагогічна діяльність Сергія Даниловича пов'язана з Київським національним університетом культури і мистецтв, де він працював на посаді проректора з наукової роботи. Він очолював Спеціалізовану вчену раду цього вищого навчального закладу, був науковим керівником аспірантів та докторантів, виступає експертом та опонентом при захисті дисертацій на здобуття наукового ступеня. Водночас Сергій Данилович очолює кафедру філософії КНУКіМ, а також є заступником голови редакційної колегії збірника "Наукові записки КНУКіМ".

Під науковим керівництвом професора С. Безклубенка захищено низку кандидатських, докторських дисертацій (М. Барнич, Г. Біланіч, С. Віталов, А. Варивончик, О. Герасименко, О. Линюк, Я. Левчук, Р. Михайлова, О. Олійник, С. Руденко, М. Сапеліник, Г. Черков, О. Чумаченко, Т. Шагинян-Савченко, С. Янішевський та багато інших). Сергій Данилович є автором численних наукових праць, у тому числі наукових статей, монографій, навчальних посібників, а також нарисів, оповідань, кіно- та телефільмів. Зокрема, серед його творчого доробку необхідно відзначити ґрунтовні праці: "Суспільна природа мистецтва" (К., 1972), "Телевизионное кино. Очерк теории" (К., 1975), "Социальная сущность искусства" (М., 1976), "Природа искусства. О чем размышляют, о чем спорят философы" (М., 1981), "Грани творческого метода" (К., 1986), "Музы на ложе Прокруста" (К., 1988), "Сокрушение идолов" (К., 1989), "Кинематическое та политика" (К., 1995), "Етнокультурология" (К., 2002), "Українське кіно. Начерк історії" (К., 2001), "Кінословник. Основні терміни та поняття" (К., 2002); "Теорія культури" (К., 2002), "Відеологія: основи теорії екранних мистецтв" (К., 2004), "Український енциклопедичний кінословник. Т. 1. Основні терміни та поняття" (К., 2006), "Українська культура: погляд крізь віки: Історико-теоретичні нариси" (К., 2006), "Ошибка донна Христофора Колумба" (Ч. I, К., 2005; Ч. II, К., 2006), "Основи філософських знань. Курс лекцій для студентів мистецьких факультетів ВНЗ" (К., 2007), "Мистецтво: терміни та поняття" (енциклопедичне видання у двох томах) (К., 2010 р.) тощо. Ці та інші роботи науковця відкривають нові сторінки у галузі театру, кіно-, телемистецтва та культурології і є вагомим внеском у скарбницю вітчизняної культури.

Сергій Данилович — новатор не тільки у практичній діяльності, а й у науці. У його працях мистецтво розглядається як певна форма людської діяльності, як специфічний вид пізнання і як форма суспільної свідомості. Автор аналі-

зує низку проблем, що стосуються сутності мистецтва, його ролі в суспільстві, методів художньої творчості та висловлює свою точку зору з дискусійних питань. Найвиразніше постає новаторський підхід автора, який відзначається принципово новим поглядом, що проливає додаткове світло на розуміння суті як мистецтва, так і культури взагалі та їхнього національного характеру (наприклад, естетизація (від "огидного" до "прекрасного", від "смішного" до "великого"), етизація (немає такого "зла", щоб на "добро" не обернулося і навпаки) та сакралізація (спогади про те, що колись "було" (тільки видавалось!) корисним).

Сергій Данилович власною творчістю поповнює, збагачує культурну скарбницю свого народу. Всі його напрацювання позначені вдумливістю та науковою ґрунтовністю підходу до питань та їхнього вирішення. Вчений розглядає походження мистецтва, релігії, архітектури, кіно, театру, декоративного мистецтва, музики і течії: модерн, полістилізм, реалізм, експресіонізм — всі вони постають через власне бачення автора. Тому його праці не просто інформативні — у тексті виокремлюється ставлення автора до минулого, сучасного, містяться роздуми про майбутнє.

С. Безклубенко — постійний учасник міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, неодноразово був головою і членом оргкомітетів багатьох різних міжнародних і національних наукових форумів. Його виступи, присвячені актуальним проблемам розвитку соціально-культурної сфери, сприяють удосконаленню науково-дослідної та практичної діяльності галузі.

Бібліографами наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв підготовлено бібліографічний покажчик, у якому відображені результати наукової та педагогічної діяльності Сергія Даниловича. А вона відзначена численними нагородами, зокрема він лауреат

Спілки кінематографістів СРСР (Перша премія Спілки кінематографістів СРСР за книгу "Телевизионное кино. Наброски теории", 1976); його нагороджено орденом "Дружби народів" (1981), медаллю до 1500-річчя м. Києва "В пам'ять 1500-ліття" (1982). Сергію Даниловичу присуджено звання Заслужений працівник освіти Угорщини (1980); Заслужений працівник культури Польщі (1980); Заслужений працівник культури України (2002). Його обрано Почесним громадянином м. Хьюстон (Техас, США, 1978).

Ювіляр — чуйна, шляхетна, глибоко інтелігентна людина, якій не байдуже все, що відбувається у світі, яка вболіває за розвиток культури і духовності у державі. Він користується беззаперечним авторитетом серед колег, завжди готовий допомогти, надати пораду, знайти хвилину, щоб вислухати будь-які проблеми, Сергій Данилович завжди широко радіє успіхам молоді. Колеги, його учні (студенти, аспіранти) широко бажають вельмишановному Сергію Даниловичу міцного здоров'я, ще довгих років плідної праці та життєвого добробуту.

*Людмила Прокопенко,
доцент КНУКіМ,
кандидат наук з культурології*

*Тетяна Гасвська,
доцент, старший науковий
співробітник Національної академії мистецтв України,
кандидат історичних наук*

Надійшла в редакцію 2 червня 2012 року

Редакційна колегія нашого журналу приєднується до цих привітань. Шановний ювіляре, нехай Ваша життєва та наукова нива й надалі приносить Вам щедрі урожаї.